

Har vi brug for bibliotekshistorien?

En svensk artikelsamling anmeldes af Erik Olander

Biblioteksstuderande skriver bibliotekshistoria. Sex uppsatser. Urval och inledning af Åke Åberg. Skrifter från Högskolan i Borås. Biblioteks- och informationsvetenskapliga studier, 4. 1989.

Åke Åberg var lærer i bibliotekshistorie på biblioteksskolen i Borås.

Det første, der falder anmelderen i øjnene, er forskellen - både kvantitativt og kvalitativt - mellem den svenske og den danske biblioteksskole hvad angår de studerendes mulighed for engagement i henholdsvis svensk og dansk bibliotekshistorie. De her foreliggende 6 studier i svensk bibliotekshistorie er et udvalg blandt mange opgaver fra periode 1975-1982. Disse studieopgaver kunne enten bestå i interviews af folkeoplysningsveteraner eller i en bibliotekshistorisk afhandling, ofte fra den studerendes hjemegn. Undervisningen i dansk bibliotekshistorie er orienteringsfag på 1. semester med 14 timer til rådighed.

Er den her nævnte forskel mellem de 2 landes forskellige vægtning af den nationale bibliotekshistorie en tilfældighed? eller skyldes den at der er

forskellig rodfæste hvad angår tilknytningen til folkeoplysningen?

De seks studier rækker i tid fra 1809 til 1970. De beskæftiger sig med et læseselskab fra 1809 til 1818, et sognebibliotek med hovedvægt på 1860'erne, et sognebibliotek fra 1880'erne, en forelæsningsforening fra begyndelsen af 1900-tallet, et arbejderbibliotek fra 1890'erne og - til sidst - analyser af 2 folkebiblioteksbygninger: Nordens ældste folkebiblioteksbygning og et bybibliotek fra ca. 1970.

Åberg beklager i indledningen, at afholds-, bonde- og religiøse bevægelses biblioteker ikke er repræsenterede i bogen. Denne mangel - siger Åberg - er alvorlig, fordi det er fra de folkelige bevægelser at vitaliteten og fornyelsen kommer, ikke fra de stagnerende sognebiblioteker.

De første studier er i god forstand traditionelle. De 4 af disse arbejder med selvstændige analyser af fortegnelser, vedtægter og andet lign. Især sognebiblioteket fra 1880'erne bliver velbelyst på grund af oversigter over hvilke lånere, der lånte hvad og

hvilke bøger, der låntes hvormeget. Femte artikel handler om Verdandis arbejderbibliotek i Uppsala og den svenske biblioteksbevægelse i 1890'erne. Den er baseret på litteraturlæsning og belyser de tidlige fagforeninger, studenterforeningen Verdandi og arbejderbibliotekets rolle som en nødvendig del af arbejderklassens situation. ("Intressant i dessa tider, när man diskuterar bibliotekens brist på målsättning"). Den sjette artikel er anderledes og fornyende både metodisk og indholdsmæssigt. Den handler om Dicksonske Folkbiblioteket i Göteborg (fra 1890'erne) og hovedbiblioteket i Borlänge (fra ca. 1970). Angrebsvinklen er samfundsvidenskabelig og arkitekturhistorisk. Hvem financierede, med hvilke intentioner og målgruppeforståelser, hvordan valgte arkitekt og hvilke vilkår fik han, hvordan udformedes og placeredes biblioteksbygningen osv.? Dicksonske er borglignende og alvorlig. Låneren bliver lille, lydige og respektfulde. Det er magthavernes forsøg på at holde de lavere klasser på afstand af magten. Borlänge er indrettet i ombygget varehus og bygget 1970 af det herskende socialdemokrati og beregnet for alt folket.

Tilbage står at omtale Åbergs fyldige indledning, som både er karakteriserende gennemgang af de seks afhandlinger og tanker om bibliotekshistoriens situation. Åberg har det synspunkt, at bibliotekshistorien skal skrives af personer med professionel videnskabelig uddannelse: social- og idehistorikere, litteraturforskere, sociologer, etnologer og psykologer. Gerne i tværvidenskabelig sammenhæng. Lægfolk, som omfatter bibliotekarere, kan udføre en mængde forberedende delforskning, som er nyttige som mursten til den større bygning. Bibliotekarere er "brancheexperter" og i dette lys ønsker Åberg at se de studerendes studieopgaver.

Den arbejdsdeling, Åberg plæderer for, er et langt stykke virkelighed i Sverige. I Umeå, Uppsala, Linköping og Göteborg arbejder universitetsfolk med biblioteksforhold som genstand for forskning. I Danmark er noget tilsvarende stort set ikke tilfældet.

Denne grøde i bibliotekshistoriske studier, som er til stede i Sverige, finder Leif Kajberg (i: Biblioteksarbejde nr. 30, 1990) hænger sammen med "at de svenske folkebiblioteker er unikke i kraft af deres stærke tilknytning til folkeoplysningen og traditionen for en aktiv kulturpolitisk rolle."

Et hovedformål når det drejer sig om beskæftigelse med bibliotekshistorie er - for anmelderen at se - at hjælpe med til at afklare bibliotekernes aktuelle og fremtidige formål og bibliotekarernes rolle og funktion. Kajberg har utvivlsomt ret i, at danske biblioteksfolk og kulturpolitikere lever i stor turbulens, hvad angår forankring i traditionen. Vi har brug for bibliotekshistorien til at finde vore rødder og til at finde vejen vi skal gå.

Jeg slutter med at pege på tre konkrete forhold, som bogen viser:

- vi har i Danmark brug for båndindspillede interviews med veteranerne
- vi savner detaljstudier à la de seks studieopgaver
- vi savner forskning af professionelle forskere fra forskellige relevante fag. Gerne tværvidenskabeligt og gerne i samarbejde med biblioteksfolk og biblioteksskoler.